

Miten pois vastakkainasettelusta ja ilmastoahdistuksesta?

Miten ilmasto vaikuttaa maatalouteen ja
maatalouspolitiikkaan? 28.11.2024

Erikoistutkija Jaana Sorvali, Luonnonvarakeskus

Jaana Sorvali

- Erikoistutkija, Lukessa vuodesta 2015
- Filosofian tohtori (agroekologia/ympäristöpsykologia)
- Yhteiskuntatieteiden maisteri (valtio-oppi)
- Filosofian maisteri (maantiede)
- **Tutkimuksen avainsanoja:** psykologia, maatalous, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, Arktinen alue, osallistavuus, monitieteisyys, innovatiivisuus, rohkeus, ilo, politiikkaan kiinnittyvä ja viestinnällinen

Miten pois vastakkainasettelusta ja ilmastoahdistuksesta?

- pyritään aluksi ymmärtämään miten vastakkainasettelu on syntynyt ja mistä ahdistus johtuu

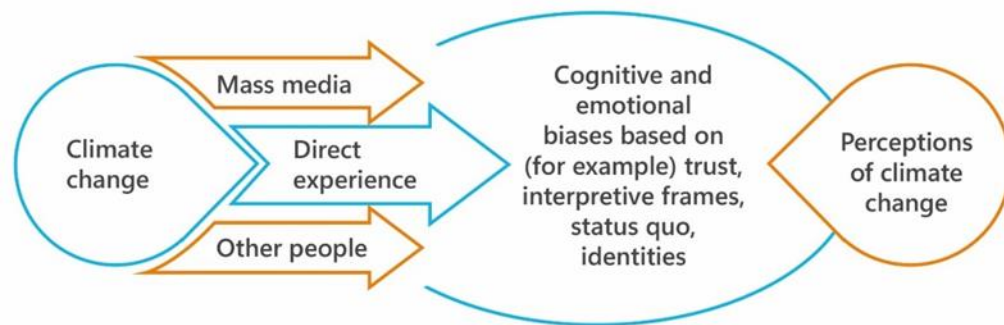
Ympäristöpsykologia

- **Tutkii ihmisten ja luonnon sekä rakennetun ympäristön välistä vuorovaikutusta** (Steg et al., 2019).
- Tarkoituksena löytää keinoja muuttaa ihmisten käyttäytymistä ympäristöystävällisempään suuntaan, esimerkiksi tutkimalla:
 - 1) Miten ja miksi ihmiset kuluttavat tai muuten käyttäytyvät ympäristölle tuhoisalla tavalla;
 - 2) Miten ilmastonmuutos vaikuttaa ihmisten elämään (elämän laatu, mielenterveys jne.)
 - 3) Miten ilmastonmuutokseen liittyvät käsitykset ja tunteet vaikuttavat ihmisten ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen (Swim et al., 2011).
- Mahdollistaa ilmastotoimien paremman suunnittelun

Ilmastonäkemyks muodostuu useista tekijöistä

- **Ilmastonmuutos hankala kokonaisuus ymmärtää** = päätöksenteko ja mielipiteen muodostus perustuu useammin näkemyksiin ja uskomuksiin, kuin tieteelliseen tietoon
- Kognitiiviseen tiedonkäsittelyyn, motivaatioihin ja tunteisiin liittyvät ajatusvääristymät (biases) muuttavat viestiä "personoiduksi" jokaiselle meistä

Climate change perception. Modified from Clayton et al. (2015).

Mielipide | Lukijan mielipide

Jattelun vinoumat selittävät käyttäytymistämme

Muiden ekologiset valinnat voivat haastaa ihmisen vakiintunutta ajattelua ja identiteettiä.

10.11. 02:00

JUSSI S. HEINONEN ihmetteli, miksi ekologisia valintoja tekeviä ihmisiä vähätellään (HS Mielipide 7.11.). Kyse on ihmistä suojaavista ajattelun vinoumista.

Ihmiset usein haluavat, että maailman ympärillä pysyy ennustettavana ja samana, ja arkielämässä etsitään omia näkemyksiä tukevia ajatuksia ja tietoa. Emme useinkaan jaksaa käyttää aikaa omia näkemyksiä kyseenalaistavan tiedon ohtimiseen. Tätä kutsutaan hvistusvinoumaksi.

MAINOS (TEKSTI JATKUU ALLA)

Tunteet ja tunneteoriat

- Tunteiden tutkimus psykologian ydintä
- Useita eri teorioita tunteiden synnystä ja vaikutuksista
- Tunteiden yhteys näkemyksiin ja ihmisen käyttäytymiseen todennettu

TUNNE (emotion) = "States, that comprise feelings, physiological changes, expressive behavior, and inclinations to act." (Fridja et al. 2000)

TUNNETILA tai KOKEMUS TUNTEESTA (affect) = "A feeling state that people experience, such as happiness or sadness. Also a quality (goodness or badness) associated with a stimulus." (Finucane et al. 2000)

Climate Emotions Wheel © 2023 by Anya Kamenetz, Panu Pihkala, Sarah Newman, Megan Slade, JulieSouza, Ryleigh Corrigan:

<https://www.climatementalhealth.net/resources>

Viljelijöiden ilmastotunteet

- 1) Tarkoituksena selvittää, miten viljelijät kokevat maatalouden ilmastokysymyksistä käytävän keskustelun?
 - 2) Minkälaisia tunteita keskustelu viljelijöissä herättää?
 - 3) Miten tunteet vaikuttavat viljelijöiden ympäristömyönteiseen käyttäytymiseen?
 - 4) Miten tätä saatua tietoa voidaan hyödyntää viljelijöiden ympäristömyönteisen käyttäytymisen edistämiseksi?
- Aineistona vuoden 2022 kyselyn avoimet vastaukset
 - Minkälaisia ajatuksia ja tunteita Suomessa käytävä ilmastonmuutoskeskustelu sinussa herättää? Voisitko myös perustella miksi? (1381 vastausta)

Tieteellinen artikkeli työn alla:

Emotional responses to climate change discussion in agriculture

Jaana Sorvali¹, Päivi Kujala², Marjo Maidell², Marianna Melin³, Hebe Ronkainen³, Paula Salo³

¹Natural Resources Institute Finland

²PTT in English

³University of Turku

TURUN
YLIOPISTO

Viljelijöiden ajatukset ilmastokeskustelusta

Negatiiviset ajatukset selkeä enemmistö (262/293)

- Irti todellisuudesta
- Aiheuttaa vastakkainasettelua
- Polarisoitunutta
- Vastuu siirretään muille
- Ylikuumentunut
- Yksipuolinen
- Kärjistynyt
- Median ohjaamaa
- ...

Positiivisia ajatuksia hyvin vähän

- Tarpeellista (8)
- Asiallista (4)
- Kiinnostavaa (3)

= Lähtökohtaisesti negatiivisena koettuun keskusteluun ei ole mielekästä edes osallistua

Viljelijöiden ilmastotunteet

- Omanlaisensa tunnetutkimuksen ala, koska kyseessä ei (ainoastaan) suoraan ilmastonmuutoksen aiheuttamat tunteet ja reaktiot
- Kyse enemmänkin **ilmastonmuutoskeskustelun** aiheuttamista tunteista sekä **ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseen** liittyvistä tunteista

Tunteet kauttaaltaan negatiivisia (304)

- Tunne syyllistämistä (122)
- Ärsyttää (30)
- Turhauttaa (29)
- Huolestuttaa (15)
- Vihastuttaa (12)
- Vituttaa (11)

= Syyllistämisen tunne linkittyy ajatukseen epäoikeudenmukaisuudesta, joka puolestaan aiheuttaa mielipahaa ja närkästymistä (Pihkala 2022)

Tunteiden vaikutus käyttäytymiseen

- Yleisesti negatiiviset tunteet (huoli, ahdistus) linkittyvät positiivisesti ympäristömyönteiseen toimintaan
- Viljelijöillä tunne syylistämisestä linkittyy kuitenkin epäoikeudenmukaisuuden kokemukseen ilmastokeskustelusta, joka:
 1. aiheuttaa mielipahaa
 2. etsii epäoikeudenmukaisen kohtelun aiheuttajaa
 3. haastaa riitaa tai vaikuttaa lamaannuttavasti
 4. estää yhteistyön
 5. aiheuttaa vastareaktion= "Negatiivisuuden kehä"

Ilmastotoiminnan psykologiset esteet maataloudessa

Viljelijöiden perusteluja miksi ilmastotoimiin ei voi ryhtyä

1. Epäoikeudenmukaisuus

- Jonkun toisen täytyy tehdä ensin – sitten vasta toimin

2. Denialismi

- Ongelmaa ei ole - ei ole tarvetta toimia

3. Vastareaktio

- Syyllistäminen - en ainakaan toimi

4. Voimattomuus

- Tämä ei ole minun vallassani – en voi vaikuttaa

5. Epävarmuus

- Liikaa epävarmuuksia tai ristiriitaista tietoa – en voi toimia

- Yhdistettynä jatkuvaan paineeseen toiminta voi aiheuttaa ahdistusta

**Viljelijät kokevat, että heitä kohdellaan
ilmastonmuutokseen liittyen
epäoikeudenmukaisesti**

Kuka syylistää viljelijää? Missä vastakkainasettelu on?

- Ääri- ja yksittäistapauksia on aina ollut
 - kova ääni, mutta ei kaikkien näkemys
- Tutkimus on tuonut mukanaan uutta tietoa, jonka pohjalle uusia ratkaisuja on ryhdytty pohtimaan
- Poliittikkaan on tullut uusia tavoitteita, joiden mukaan on ryhdytty toimimaan
- Kun aiempi hyvä tapa toimia muuttuu nykyiseksi huonoksi tavaksi, ei se ole kenenkään syy

→ **Syyttelijöitä ei ole varsinaisesti löytynyt**

→ **Vastakkainasettelun lietsominen myy**

Yhteinen tavoite hyvinvoiva suomalainen maataloustuotanto!

Miten vastakkainasettelu on syntynyt ja mistä ahdistus johtuu?

- Kognitiiviseen tiedonkäsittelyyn, motivaatioihin ja tunteisiin liittyvät ajatusvääristymät (biases) muuttavat viestiä "personoiduksi" jokaiselle meistä
- Tulkitsemme viestit siis tiettyjen ennakkokäsitysten kautta

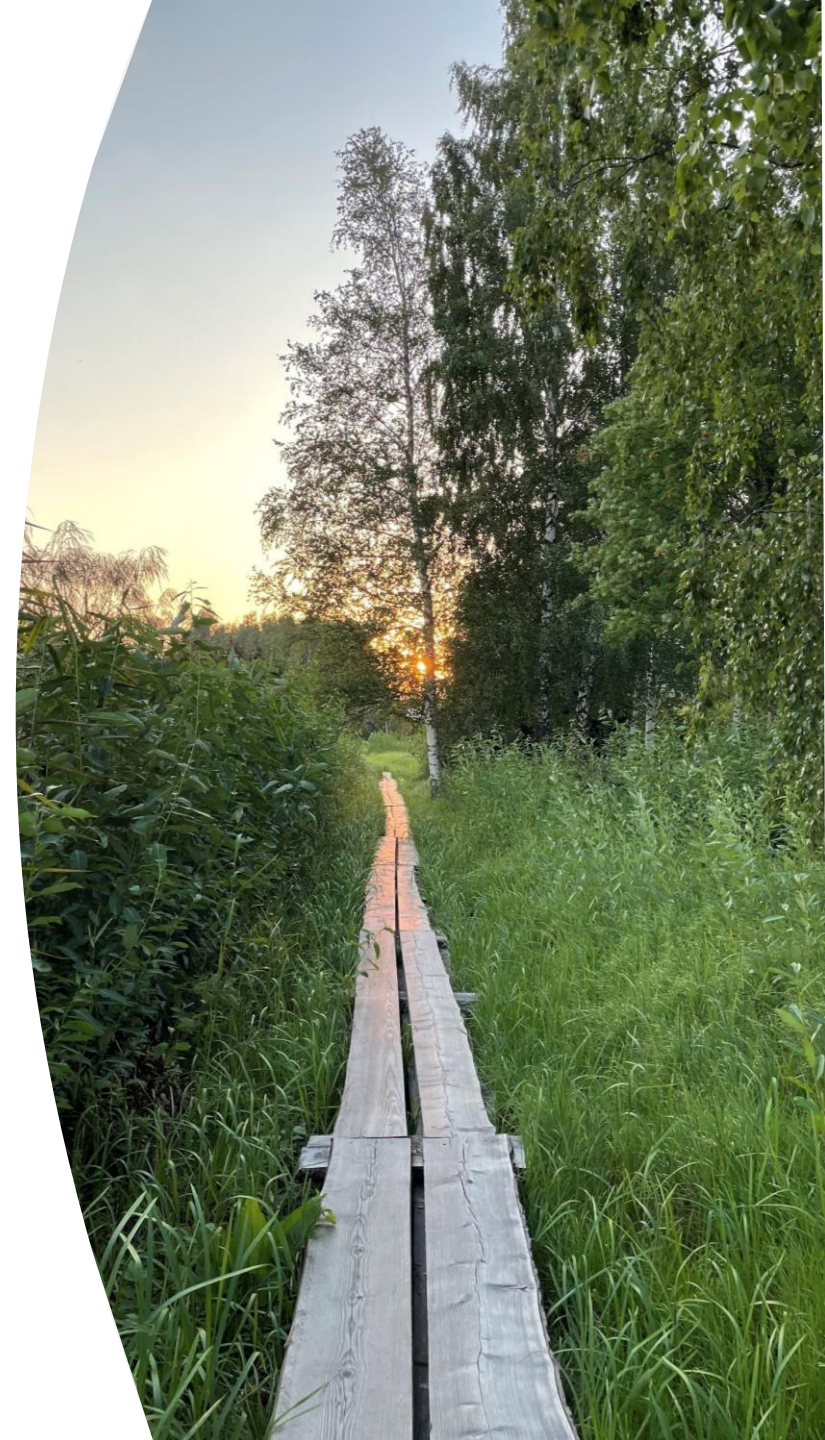
- Viljelijät tehneet aina työt huolella ja hyvin
- Uuden tiedon tuomat uudet tavat toimia tuntuu haastavan tätä
- Maataloustuotannon huono kannattavuus ei mahdollista muutosta
 - **ristiriita, jota hankala viljelijöiden käsitellä**
 - **kokemus epäoikeudenmukaisuudesta**
 - **"hyökkäys on paras puolustus"**

 - **monet viljelijät suhtautuvat ilmastonmuutokseen varauksella**
 - **jotkut viljelijät suhtautuvat ilmastonmuutostoimien puolestapuhujiin varauksella**

Miten pois vastakkainasettelusta ja ilmastoahdistuksesta?

- Tunnustetaan tunteiden, asenteiden ja ennakkokäsitysten merkitys
- Tartutaan koettuihin suuriin esteisiin
 - Viljelijöiden kokema epäoikeudenmukaisuus
- Puretaan vastakkainasettelun ja syyllistämisen kokemusta

Keskustellaan rakentavasti, kuullaan toisen näkökantoja ja pyritään ymmärtämään erilaisuutta

**Ymmärretään, että viljelijät ovat maatalousmaan
suojelejoina ja metsien hoitajina ratkaisijoita –
paukutellaan henkseleitä ja ollaan tästä ylpeitä!**

Kiitos!

jaana.sorvali@luke.fi

